

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Betänkandet (SOU 2010:103) Särskilda spaningsmetoder

Tullverket ser positivt på förslaget att lagreglera vissa särskilt integritets-känsliga spaningsåtgärder och anser att de föreslagna kontrollfunktionerna är väl avvägda.

Tullverket instämmer i utredningens ställningstagande att det å ena sidan finns åtgärder som bör ha ett uttryckligt lagstöd och å andra sidan åtgärder där den nuvarande regleringen bedöms som tillräcklig (jfr s. 78). De åtgärder som inte omfattas av den föreslagna lagregleringen är i regel sådana som är mindre känsliga ur integritetssynpunkt. Reglerna som avses här är de s.k. legalitets-, behovs- och proportionalitetsprinciperna. Tullverket anser dock att det hade varit lämpligt att utredningen, i stället för att hänvisa till de allmänna principerna för polisingripanden enligt 8 § polislagen (1984:387), i större omfattning hade hänvisat till ovan nämnda principer. Referenserna till polislagen (jfr t.ex. s. 112, 157 och 162) kan leda till osäkerhet om huruvida även andra brottsbekämpande myndigheter omfattas av befogenheterna. Tullverket finner det angeläget att inskränkande formuleringar undviks i kommande förarbeten, så att det tydligt framgår att Tullverket kan använda dessa åtgärder. Exempel på sådana åtgärder är lokalisering av fordon och bevisprovokation, som används frekvent i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet, givet att dessa är förenliga med legalitets-, behovs- och proportionalitetsprinciperna.

Att använda informatörer för att samla information är ett exempel på åtgärder som enligt utredningen anses innebära ett mindre intrång. Tullverket noterar att utredningen upprätthåller sig mycket lite vid hanteringen av informatörer. I samband med avgränsningarna av utredningens arbete framgår att man inte funnit tillräckliga skäl att överväga hur skyddet av informatörer bör utformas (jfr s. 56). Denna avgränsning rör dock bara en aspekt. Tullverket har i och för sig inget att erinra mot det förslag som utredningen presenterar gällande ett aktivt biträde av privatpersoner. Utredningen har valt att enbart reglera de mest kvalificerade åtgärderna. När detta görs utan att de grundläggande förutsättningarna i övrigt berörs vad gäller informatörer, kan det emellertid föranleda ifrågasättanden av befogenheter. Eftersom dessa enskilda personer sannolikt i flertalet fall också kommer att vara s.k. informatörer och de aktiva åtgärder de kommer att utföra är både kvalificerade och riskabla, framstår det som en brist att utredningen inte

tydligare har sett på möjligheten att reglera den sedvanliga informatörshandlingen, eller i vart fall beröra den mer utförligt. När det gäller författningsförslagets 7 kap. och den begränsade inriktningen av regleringen, anser Tullverket att det vore lämpligt om också rubriksättningen motsvarade den intentionen.

Tullverket är positivt till den föreslagna befogenheten att kunna vidta särskilda provokativa åtgärder, då Tullverket i vissa fall har behov av att använda sådana åtgärder i den brottsbekämpande verksamheten.

För att de ovan föreslagna åtgärderna ska kunna användas krävs att även tulltjänstemän får tillgång till någon form av skyddsidentitet. Tullverket omfattas inte av lagen (2006:939) om kvalificerade skyddsidentiteter. Tullverket har inte heller tillgång till vanlig skyddsidentitet (s.k. täckidentitet) enligt 29 § polislagen. Tullverket har tidigare i yttrande över betänkandet (SOU 2003:74) Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen påtalat myndighetens behov av s.k. täckidentitet. En sådan lagändring har dock inte genomförts. Dessutom försvårar avsaknaden av skyddsidentitet Tullverkets möjligheter att på lika villkor delta i gemensamma operationer tillsammans med polisen.

De ovan nämnda omständigheterna påverkar också möjligheten för Tullverket att kunna tillämpa den föreslagna bestämmelsen om biträde av enskilda i 7 kap. 3 § den nya lagen, då ett agerande av tulltjänsteman ställer krav på någon form av skyddsidentitet.

Utredningen har i betänkandet inte berört frågan om hantering av överskottsinformation i samband med ljud- eller bildupptagning. Dessa åtgärder har flera beröringspunkter med användandet av hemliga tvångsmedel. Tullverket anser att frågan ska tas med i den fortsatta beredningen av ärendet.

Utredningen konstaterar att det inte behövs några kompletterande sekretessbestämmelser till skydd för sådana åtgärder enligt den föreslagna nya lagen som kan behöva hemlighållas. Trots detta föreslås att ett generellt undantag ska införas från rätten att meddela och offentliggöra uppgifter som rör dessa åtgärder. Förslaget innebär därmed ett genombrott i svensk rätt genom att undantaget från meddelarfriheten även kommer att gälla underrättelseverksamhet. I betänkandet saknas tillräckligt underlag för att Tullverket ska kunna bedöma konsekvenserna för främst underrättelseverksamhet. Tullverket anser att förslaget måste utvecklas närmare i det fortsatta beredningsarbetet.

Tullverket har i sin brottsbekämpande verksamhet samma befogenheter som polisen, men inom en mer begränsad brottskatalog. Tullverket deltar också i regeringens särskilda satsning mot organiserad brottslighet (även kallad GOB-samverkan). Utredningen föreslår att Tullverket ska få använda alla befogenheter som anges i den nya lagen, med undantag för åtgärder som rör infiltrationsverksamhet. Lagens uttryckliga syfte är att reglera vissa särskilda åtgärder som kan göra ingrepp i den enskildes grundläggande fri- och rättigheter enligt 2 kap. regeringsformen eller Europakonventionen och

därigenom säkerställa skyddet för den enskildes integritet. Tullverket anser det därför viktigt att det tidigt framgår vilka myndigheter som ska ha vilka befogenheter. Vad gäller dispositionen av författningsförslaget anser Tullverket att det vore lämpligare och mer lättillgängligt för tillämparen om Tullverkets befogenheter anges redan i 1 kap. om lagens tillämpningsområde och syfte. Förslagsvis kan detta ske genom att 1 kap. 1 § andra stycket ersätts med en paragraf som anger respektive myndighets befogenheter. Detta får till följd att paragraferna i 13 kap., vilka har en något otydlig hänvisning till ”bestämmelser” i lagen, kan utgå.

Tullverket välkomnar förslaget om att kunna avvakta med underrättelse om beslag. Tullverket har också 2004-02-26 i yttrandet över betänkandet (2003:74), framfört att det i vissa situationer kan finnas behov av att kunna vänta med underrättelse om beslag.

Tullverket är positivt till förslaget att myndigheten ska undantas från förbudet mot innehav av störsändare enligt förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation.

Med anledning av det föreslagna straffvärdet för vissa brott i samband med underrättelseverksamhet, fängelse i ett år eller däröver, finner Tullverket anledning att påtala att även detta förslag bör beaktas i en framtida översyn av lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit vikarierande generaltulldirektören Ted Stahl (beslutande), processägaren Lennart Nilsson och chefsjuristen Charlotte Zackari samt juristerna Lisbeth Tjärnkvist och Annkatrin Hübinette (den senare föredragande).

TULLVERKET

Ted Stahl

Annkatrin Hübinette

Kopia:

Finansdepartementet, Richard Halltell
VLS
KOM